

مالیه بین الملل

دکتر بیتا شایگانی
دکتر اصغر ابرالحسنی هستیانی

تهران

۱۳۹۱

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)
مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی

سرشناسه: شایگانی، بیتا، ۱۳۵۲.

عنوان و نام پدیدآور: مالیه بین المللی / بیتا شایگانی، اصغر ابوالحسنی هستیانی.

مشخصات نشر: تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، مرکز

تحقیق و توسعه علوم انسانی، ۱۳۹۱.

مشخصات ظاهری: ۵۵، ۳۹۳ ص.؛ جدول، نمودار.

فروست: «سمت»: ۱۶۱۹. اقتصاد: ۶۱.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۳۰-۷۹۸-۹. ۷۵۰۰۰ ریال.

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: پشت جلد به انگلیسی:

Bitay Shaygani, Asghar Abolhasani Hastiani.
International Finance.

یادداشت: کتابنامه: ص. ۳۸۴-۳۸۷.

یادداشت: نمایه.

موضوع: مالیه بین المللی

موضوع: مالیه بین المللی - آزمونها و تمرینها (عالی)

موضوع: اقتصاد بین الملل

موضوع: سیاست پولی

شناسه افزوده: ابوالحسنی هستیانی، اصغر، ۱۳۴۵-

شناسه افزوده: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، مرکز تحقیق و

توسعه علوم انسانی.

رده بندی کنگره: ۱۳۹۱ ۲ م ۲ ش ۳۸۸۱ H6

رده بندی دیویی: ۳۳۲/۰۴۲

شماره کتابشناسی ملی: ۲۹۵۲۸۵۵

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)

مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی

مالیه بین المللی

دکتر بیتا شایگانی (عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور) و دکتر اصغر ابوالحسنی هستیانی

(عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور)

ویراستار: مریم ربانی

چاپ اول: پاییز ۱۳۹۱

تعداد: ۱۰۰۰

حروفچینی و لیتوگرافی: «سمت»

چاپ: یاران (قم)، صحافی: زرین (قم)

قیمت: ۷۵۰۰۰ ریال. در این نوبت چاپ قیمت مذکور ثابت است و فروشندگان و عوایل

توزیع مجاز به تغییر آن نیستند.

نشانی ساختمان مرکزی: تهران، بزرگراه جلال آل احمد، غرب پل یادگار امام (ره)،

روبه روی پمپ گاز، کد پستی ۱۴۶۳۶، تلفن ۴۴۲۴۶۲۵۰-۲.

www.samt.ac.ir

info@samt.ac.ir

هر شخص حقیقی یا حقوقی که تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه ناشر یا مؤلف، نشر یا پخش یا عرضه یا تکثیر یا تجدید چاپ نماید، مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

سخن «سمت»

یکی از اهداف مهم انقلاب فرهنگی، ایجاد دگرگونی اساسی در دروس علوم انسانی دانشگاهها بوده است و این امر، مستلزم بازنگری منابع درسی موجود و تدوین منابع مبنایی و علمی معتبر و مستند با در نظر گرفتن دیدگاه اسلامی در مبنایی و مسائل این علوم است.

ستاد انقلاب فرهنگی در این زمینه گامهایی برداشته بود، اما اهمیت موضوع اقتضا می کرد که سازمانی مخصوص این کار تأسیس شود و شورای عالی انقلاب فرهنگی در تاریخ ۶۳/۱/۷ تأسیس «سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها» را که به اختصار «سمت» نامیده می شود، تصویب کرد.

بنابراین، هدف سازمان این است که با استمداد از عنایت خداوند و همت و همکاری دانشمندان و استادان متعهد و دلسوز، به مطالعات و تحقیقات لازم پردازد و در هر کدام از رشته های علوم انسانی به تألیف و ترجمه منابع درسی اصلی، فرعی و جنبی اقدام کند.

دشواری چنین کاری بر دانشمندان و صاحب نظران پوشیده نیست و به همین جهت مرحله کمال مطلوب آن، باید به تدریج و پس از انتقادهای و یادآوریهایی پیاپی ارباب نظر به دست آید و انتظار دارد که این بزرگواران از این همکاری دریغ نورزند. کتاب حاضر برای دانشجویان رشته اقتصاد (کلیه گرایشها به خصوص اقتصاد بین الملل، اقتصاد پول، اقتصاد مالی) در مقطع کارشناسی ارشد به عنوان منبع اصلی درس «مالیه بین الملل» به ارزش ۳ واحد تدوین شده است. امید است که علاوه بر جامعه دانشگاهی، سایر علاقه مندان نیز از آن بهره مند شوند.

از استادان و صاحب نظران ارجمند تقاضا می شود با همکاری، راهنمایی و پیشنهادهای اصلاحی خود، این سازمان را در جهت اصلاح کتاب حاضر و تدوین دیگر آثار مورد نیاز جامعه دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران یاری دهند.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	پیشگفتار
	بخش اول: مبادلات بین‌المللی ارز، رژیمهای ارزی، ریسک ارز و کارایی بازار ارز
۵	فصل اول: بازار ارز (کلیات)
۵	مفاهیم اولیه
۵	ارز چیست؟
۵	نرخ ارز
۶	بازار ارز
۶	فعالان بازار ارز: مشتریان خرد، بانکهای تجاری، دلالتان ارز و بانکهای مرکزی
۸	دو اصطلاح مهم «تنزل ارزش» و «ترقی ارزش» پول
۸	انواع معاملات بازار ارز و مشتقات
۸	بازار ارز برای اسعار خارجی (اسکناسهای بانکی)
۹	نرخ حاشیه سود
۱۰	بازار ارز نقد (اسپات)
۱۱	سوئیفت چیست؟
۱۲	بازار سلف ارز
۱۴	نرخ ارز متوسط یا نرخ ارز میانه
۱۵	آربیتراژ مکانی و سه گانه
۱۸	هجینگ و اسپکولاسیون
۲۱	کنش متقابل سفته‌بازان، آربیتراژ کنندگان و پوشش دهندگان ریسک بازار ارز
۲۴	نرخهای سلف در برابر نرخهای نقد انتظاری
۲۵	خلاصه
۲۶	فصل دوم: بازار مشتقات یا بازارهای مشتقات پولی
۲۶	مقدمه

۱۴۲	فصل ششم: کارایی در بازار ارز
۱۴۲	مقدمه
۱۴۲	مفهوم کارایی و انواع آن
۱۴۹	بسط مفهوم کارایی بازار ارز
۱۵۸	انتظارات و پیش‌بینی نرخ ارز
۱۵۹	مدل سازی انتظارات نرخ ارز
۱۶۴	عدم تعادل انتظارات: چارنیستها در برابر بنیادگرایان در بازار ارز
۱۶۹	اخبار و نرخ ارز
۱۷۵	خلاصه

بخش دوم: اقتصاد کلان بین‌الملل

۱۷۹	فصل هفتم: تراز پرداختها و رونکردهای مختلف درباره تراز پرداختها
۱۷۹	کلیاتی پیرامون تراز پرداختها
۱۸۰	تراز پرداختها چیست؟
۱۸۳	شکل کلی تراز پرداختها تحت شرایط نرخهای ارز انعطاف‌پذیر و تثبیت شده
۱۸۴	صادرات، واردات، تعیین نرخ ارز و عوامل مؤثر بر آن
۱۹۰	آثار نرخهای ارز بر تراز پرداختها: شرط مارشال-لرنر
۱۹۴	تحلیل ایجاد تراز در پرداختهای خارجی در رژیمهای ارز شناور و ثابت
۱۹۶	تحرک سرمایه و تعادل در تراز پرداختها
۱۹۹	چگونگی تعیین تولید و نرخ ارز تعادلی
۲۰۲	تأثیر سیاستهای مالی بر رشد اقتصادی تحت شرایط رژیم ارز شناور و ...
۲۰۵	بیماری هلندی
۲۰۷	آیا رژیم ارز شناور موجب محافظت کشورها در برابر ...
۲۰۹	تأثیر سیاستهای پولی بر رشد اقتصادی تحت شرایط رژیم ارزی شناور و ...
۲۱۲	تعادل اقتصادی و تحرک ناقص سرمایه
۲۱۵	تأثیر سیاست پولی تحت شرایط تحرک ناقص سرمایه
۲۱۶	تأثیر سیاست مالی تحت شرایط تحرک ناقص سرمایه
۲۱۷	تعادلهای تراز پرداختها و اقتصاد کلان تحت شرایط رژیم ارز ثابت
۲۱۸	عرضه پول در یک اقتصاد باز

۲۲۱	تبادل در تراز پرداختها و درجه تحرک سرمایه در رژیم ارز ثابت
۲۲۳	سترونی سازی یا استریلیزیشن
۲۲۷	تبادل اقتصاد در سطح کلان تحت شرایط تحرک کامل سرمایه
۲۲۹	اعمال سیاست پولی و تحرک کامل سرمایه
۲۳۰	اعمال سیاست مالی تحت شرایط تحرک کامل سرمایه
۲۳۲	آیا اعمال سیاست مالی همواره مؤثر و کاراست؟
۲۳۳	تنزل ارزش پول، راهکاری برای جبران کاهش متداوم ذخایر بین المللی
۲۳۴	تحلیل کارایی سیاست تنزل ارزش پول با کمک رویکرد حساسیت بر ...
۲۳۷	تنزل ارزش پول، جذب و اثر لارسن - متزلر - هاربرگر
۲۳۹	نمایش اثر تنزل ارزش پول در طی زمان، منحنی I
۲۴۰	عملیات سترونی سازی تحت شرایط تحرک کامل سرمایه و تنزل ارزش پول
۲۴۱	اتخاذ سیاست پولی تحت شرایط تحرک ناقص سرمایه
۲۴۳	تحرک سرمایه و معمای سه گانه رژیم ارز
۲۴۶	تحرک ناقص سرمایه و اثربخشی سیاست مالی
۲۴۸	ترکیب سیاستهای پولی - مالی
۲۵۰	خلاصه
۲۵۳	فصل هشتم: رویکردهای مختلف به تراز پرداختها
۲۵۳	مقدمه
۲۵۳	رویکرد کشش به تراز پرداختها
۲۵۹	رویکرد جذب
۲۶۱	آثار تنزل ارزش پول بر درآمد ملی با عنایت به رویکرد جذب
۲۶۴	تلفیق رویکردهای حساسیت و جذب
۲۶۶	رویکرد پولی به نرخ ارز
۲۶۸	مدل پولی تعیین نرخ ارز تحت شرایط انعطاف پذیری قیمت
۲۷۵	مدل قیمت چسبنده، شوکهای پیش بینی نشده و بیش از حد فراتر رفتن نرخ ارز
۲۸۹	رویکرد دارایی به نرخ ارز
۲۹۰	رویکرد تراز سبب دارایی به نرخ ارز
۲۹۴	مدل تراز سبب دارایی برای تعیین نرخ ارز
۳۰۲	پویاییهای مدل؛ تحلیل تعادل مدل تراز سبب دارایی در بلندمدت

۳۰۳	آثار تغییر در ریسک
۳۰۵	رویکرد پولی به تراز پرداختها
۳۰۶	تراز پرداختها و بخش پولی اقتصاد، مدل ساده پولی
۳۱۰	سازوکار تعدیل پول خالص
۳۱۵	بررسی اثر نتزل ارزش پول در چهارچوب رویکرد پولی
۳۱۹	تحلیل اثربخشی سیاست پولی برای رفع کسری بودجه در چهارچوب ...
۳۲۰	تحلیل اثر سیاست پولی انبساطی تحت شرایط رژیم ارز شناور در ...
۳۲۲	تحلیل اثر سیاست پولی انبساطی تحت شرایط رژیم ارز ثابت در چهارچوب ...
۳۲۴	انتخاب ترکیب دارایی در اقتصاد باز (رویکرد دارایی به تراز پرداختها)
۳۲۸	ارتباط رشد متغیرهای تولیدی اقتصادی با حساب پولی تراز پرداختها با ...
۳۳۱	آیا رویکرد دارایی به تراز پرداختها با تعیین تراز پرداختها در ...
۳۳۲	خلاصه
۳۳۵	فصل نهم: نظامهای پولی بین‌المللی پس از جنگ جهانی دوم
۳۳۵	مقدمه
۳۳۵	نظام برتن وودز
۳۳۷	نرخهای ارز تثبیت شده اما قابل تعدیل
۳۳۹	شواهد اقتصادی دوران پیاده‌سازی نظام برتن وودز
۳۴۴	علل شکست نظام برتن وودز
۳۴۹	دوران پس از نظام برتن وودز
۳۶۲	مزایا و معایب مشارکت در اتخاذ و اجرای سیاستهای اقتصادی
۳۶۷	اتحادیه پولی اروپایی و وحدانیت پولی
۳۷۰	تحلیلی بر امکان اتخاذ سیاست مالی مستقل در اتحادیه پولی
۳۷۱	منطقه بهینه پولی
۳۷۴	اتحاد جماهیر شوروی نمادی از اتحادیه پولی و اصلاحات اقتصادی پس از ...
۳۷۷	جمع‌بندی روند تعدیل تدریجی توافقنامه‌های پولی بین‌المللی و ...
۳۸۱	خلاصه
۳۸۴	منابع
۳۸۸	نمایه

پیشگفتار

کتاب حاضر قابل استفاده برای دانشجویان رشته اقتصاد در هر سه مقطع تحصیلات دانشگاهی در رشته اقتصاد به ویژه کارشناسی ارشد و دکتری است. همان گونه که از عنوان اقتصاد بین الملل برمی آید در این درس، سلسله مباحث مربوط به روابط پولی و مالی بین المللی کشورها بحث خواهد شد. حال از آنجا که سرنوشت این روابط تنها از عوامل بیرونی اقتصاد کشورها متأثر نیست و از شرایط اقتصاد داخلی آنها نیز تأثیر می پذیرد، لذا موضوعات طرح شده در حوزه اقتصاد بین الملل از پیچیدگیهای خاص خود برخوردار است. تلاش نویسندگان این کتاب بر آن است تا با بیانی ساده و موجز درک عمیق مطلب را برای خواننده محترم فراهم کنند. در عین حال سعی شده است که با ارائه مباحث متنوع و ورود به جزئیات مباحث متعارف درس اقتصاد بین الملل (ضمن پرهیز از شرح و تفسیرهایی که خود سبب غماض تر شدن موضوعات طرح شده می شوند)، جامعیت بیشتری به مطالب ارائه شده داده شود.

با عنایت به حجم عظیم معاملات پولی و مالی بین المللی، گسترش دامنه آن به کشورهای در حال توسعه و البته رشد سریع آنها، در کتاب حاضر که مشتمل بر نه فصل است، مباحث عمده ای از بخش اول، به انواع مبادلات ارزی و مشتقات پولی در سطح بین المللی (در قالب فصول اول و دوم) اختصاص داده شده است. در فصل سوم از همین بخش انواع رژیمهای ارزی حاکم بر اقتصاد کشورها معرفی شده و مزیت یا معایب به کارگیری هر یک از آنها بیان شده است. از آنجا که تعیین نرخ ارز خود متأثر از تحرکات بین المللی سرمایه است و از سویی جریانات بین المللی سرمایه توأم با ریسک است لذا در فصول بعدی از بخش اول بازارهای پول و سرمایه، ریسک ارز، سرمایه گذارهای بین المللی پوشش داده نشده، کارایی بازار

ارز، انتظارات و چگونگی پیش‌بینی نرخ ارز شرح داده شده است. نیمی دیگر از مطالب این کتاب، در بخش دوم به تشریح مباحث اقتصاد کلان بین‌الملل پرداخته است. تراز پرداختها و رویکردهای مختلف درباره تراز پرداختها، رویکردهای مختلف به نرخ ارز و تراز پرداختها و در نهایت نظامهای پولی بین‌المللی پس از جنگ جهانی دوم، از جمله مباحثی است که در این بخش به تفصیل ارائه شده است. ذکر این نکته ضروری است که بسیاری از واژگان متداول در معاملات بازارهای پولی و مالی بین‌المللی در زبان فارسی جایگزین و هم معنی دقیقی ندارند بلکه تنها می‌توان آنها را با بیان توضیح تفهیم نمود. گذشته از این حتی اگر بتوان چنین کاری نمود کلمات مصطلح و متداول در بازارهای مالی همان کلمات انگلیسی‌ای است که در پاره‌ای از مواقع در متن این کتاب به کار برده شده‌اند. از این‌رو اگرچه در غالب مواقع به کمک اصل فن از واژه‌های هم معنی و رایج استفاده شده است، اما با وجود این نویسندگان کتاب از کلیه پیشنهادها برای گزینش کلمات فارسی و رایج استقبال می‌کنند.

در اینجا از تمامی کسانی که با راهنمایی، همکاری و حتی تشویق خود ما را در تهیه این کتاب مساعدت نموده‌اند به ویژه اساتید گرانقدر جناب آقای دکتر مهدی تقوی، جناب آقای دکتر مجید احمدیان، همکار گرامی جناب آقای سید محمود ورودی و نیز اعضای محترم کارکنان کتابخانه بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مخصوصاً جناب آقای فاخری سپاسگزاری می‌نماید.

بیتا شایگانی، اصغر ابوالحسنی هستانی

اسفندماه ۱۳۸۹